

Deset dni neznosne vročine; 870 mrtvih

Illinois na čelu liste žrtev; 132 mrtvih v Chicagu. Reževe trumoma vozijo v bolnišnice. Nepopisno trpljenje na farmah v prerijskih državah. Federalna vlada zvišala število religijnih delavcev na severozapadu in odredila denarne dajatve

CHICAGO, 12. jul. — Število mrtvih vsled vročine je nocoj naraslo 870 po vseh prizadetih krajih. V Chicagu je pa naraslo na 132. V Montani in Severni Dakoti se je danes pojavil dež. Temperatura je tamkaj precej padla, toda v Chicagu in okolici je še vedno blizu sto stopinj. Vremenski biro naznanja, da "hladna fronta" pride v severni Illinois enkrat jutri ali v nedeljo na torko.

Chicago, 11. jul. — Neznosna vročina s to in več stopinjami Fahrenheita traja že deveti dan in vremenski biro še ne vidi nobene odprave. Od nikoder nobene znamenja dežja. Boda med revnimi sloji, posebno med 67.000 družinami brezposelnih delavcev, ki so na ulici in v nepopisni. Nesrečni omedlevali in obolevajo doma na ulici in dnevno jih kar v trumah odvažajo v javno bolnišnico in brezplačne klinike, v katerih je že taka gneča, da ni več prostora za nove bolnike.

Število mrtvih posredno in neposredno od vročine je do danes zjutraj preseglo 60 v Chicagu; večer je umrlo 25 oseb. Illinois je na čelu liste mrtvih z 79 žrtvami do danes, to pa poročila o novih žrtvah prihajajo sleherni uro.

V čikaških kopalnicah je vsak dan čez pol milijona oseb. Na gostilnicah oseb prenočuje na prostem, največ v parkih.

Washington, D. C., 11. jul. — Val vročine po srednjem in severnem zapadu — zadnja dva dni tudi na vzhodu — ki na nešteto obeta posekati vse rekorde v zadnjih 50 letih, je taksiral federalno vlado do viška. Predsednik Roosevelt je odredil rešilni ukrepi, naj poskrbi za denarno odpravo v 277 okrajev v severozapadnih državah, kjer je suša uničila farmarjem vse pridejke; dalje je federalna religijna uprava zvišala število upoštevanih delavcev pri javnih delih, da lahko uposlji siromašne farmarje, ki bodo letos brez drugih dohodkov.

Poljedelski departament poroča na podlagi informacij iz prizadetih držav, da bodo posledice letošnje suše veliko večje, kakor so bile leta 1934.

Abesinci obnovili guerilsko vojno

Proga francoske železnice razdejana v več krajih

Rim, 11. jul. — Uradno italijansko poročilo, ki je bilo pravkar objavljeno, priznava, da so abesinski "bandite" razdejali progo železnice, ki vodi iz francoskega pristanišča Džibuti v Addis Ababo, v več krajih. Napad so tudi vlak, ki je vozil živila italijanski armadi, a so se morali po kratki bitki s fašističnimi četami umakniti. Poleg železnice proge so domačini uničili tudi telefonsko in telegrafsko zvezo med mestoma Akaki in Moggio.

Pariz, 11. jul. — Francoski uradni krogi so izjavili, da so abesinci z dinamitom pogladi v zrak večje stebilo mostov na progi Džibuti-Addis Ababa. Železnica proga je bila uničena vzhodno in zahodno od rke Avaš. Letos je francosko časovno

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago. — Zadnje dni je umrl Jos. Gasperič, star 55 let in rojen v Sostri pri Hrušici pod Ljubljano. Bil je 25 let član SNPJ, zadnje čase pri društvu 559. Zapušča družino.

Star pionir umrl
Springfield, Ill. — Dne 20. jun. je v tukajšnjem zavodu za starčke umrl John Langus, samec, star 79 let in rojen nekje pri Bohinjski Bistrici. Pred desetimi leti je umrla njegova mati v starosti 89 let. Pokojnik je bival v Ameriki 34 let in svojočasno je bil v državi Colorado. Pred leti je bil tudi član SNPJ, ki ga je pa že davno izplačala z odpravnino. Zapušča več ožjih sorodnikov.

Milwaukee vest
Milwaukee. — Na farmi blizu Holy Hilla je umrla biva Milwaučanka Elizabetha Celler. Na farmi je bivala zadnjih 18 let in tamkaj zapuša moža in hčer. — Mladi Joe Ambroz je bil operiran v bolnišnici. — Blaž Vodovnik je vsled nesreče izgubil prst na roki. — Joe Morin in žena sta 4. julija slavila 25-letnico svoje poroke. — Poročila sta se George De Hade in Margareta Prašnikar. — Neki tujec je zvalil s seboj devetletno slovensko deklico Angelo Kroinik s sladkarijami, toda rojaki, ki so to videli, so pravčasno poklicali policijo in tujec je bil aretiran.

"Father" Coughlin napoveduje Rooseveltov poraz
Chicago. — Zupnik Coughlin, vodja unijske stranke, je zadnje dni povedal reporterjem čikaških listov, da je trdno prepričan o volilnem porazu predsednika Roosevelta prihodnjega jesen. Coughlin je rekel, da bo njegov predsedniški kandidat Lemke osvojil države Rhode Island, Massachusetts, Pennsylvania in Michigan poleg mnogih držav na zapadu. (To Coughlinovo prerokovanje si je treba zapomniti. Op. ur.)

Laboriti osvojili Thomasov mandat
London, 11. jul. — Delavska stranka Anglije je te dni izvajala senzacionalno zmago, ko je njen kandidat Philip J. Noelbaker osvojil poslanski mandat v Derbyju, katerega je bivši laborit James H. Thomas imel 26 let. Noelbaker je dobil 2753 glasov večine. Od zadnjih volitev je delavska stranka tamkaj pridobila čez 15.000 glasov. Thomas, bivši kolonialni minister, je moral pred nekaj tedni resignirati kot poslanec zaradi znanega budžetnega škandala.

pisje objavilo poročilo o novih spopadih med italijanskimi četami in abesinskimi vojniki. "Močna abesinska armada vodi uspešno guerilsko vojno v okoliščini jezera Sidamo," se glasi vest v pariškem listu "L'Ouvre". "Druga abesinska armada operira v bližini Addis Ababe, glavnega mesta Abesinije. "Napadi na italijanske čete, ki se s svojo težko opremo nerodno kretnajo v močvirju in blatu, so na dnevnom redu."

Dopisnik pariškega lista "Le Petit Journal" piše, da abesinske čete pod poveljstvom rasa Emrouja uprizarjajo naskoke na italijanske garnizije v Desaju in Gondarju. V zadnjih dneh so uprizorile nad trideset vpadov na ozemlje severovzhodne Abesinije, ki so ga okupirali Italijani.

Nova odredba uprave religijnih del

Več tisoč delavcev v Illinoisu bo izgubilo zaslužek

Chicago, 11. jul. — V smislu novega edikta, ki ga je izdala federalna administracija religijnih del, bo 10.000 delavcev, ki so upošleni pri gradnji religijnih projektov, izgubilo zaslužek. Odredba, ki jo je večer objavila državna religijna komisija, govori, da morajo biti pri gradnji religijnih projektov upošleni le osebe, ki dokažejo, da se nahajajo v "aktualni potrebi". Vprašanje je sedaj, kdo naj enforšira edikt federalne uprave. To je že izrazilo ostro besedno bitko. Howard O. Hunter, upravitelj WPA v državah srednjega zapada, je informiral illinoisko religiozno komisijo, da izvajanje odredbe spada v njeno področje, ta pa odklanja to nalogo.

Omar H. Wright, član komisije, je izjavil, da edikt zahteva trošenje denarja po nepotrebnem, ker ne bi mogla nobena preiskava natančno ugotoviti, kdo se nahaja v "aktualni potrebi in kdo ne." Mnogi delavci, ki bi izgubili delo pri religijnih projektih, bi morali ponovno vprašati za relief, ker ni upanja, da bi dobili zaslužek v privatnih industrijah. Dva druga člana komisije — državni blagajnik John Stelle in William H. Sexton — tudi pobijata odredbo federalne administracije religijnih del. Izjavila sta, da bi morala komisija upošliti najmanj 600 oseb, da bi vodile preiskavo.

Medtem pa je prvi distrikt WPA, ki obsega severno grupo illinoiskih okrajev zunaj čikaškega in čigar sedež je v Rockfordu, objavil novo mezno lestvico za religiozne delavce. Ta določa plačo 31 centov na uro za neizurjene delavce in maksimalno plačo \$1.50 za izurjene. Mesečna meza \$40, do \$94 naj bi se nadalje ostala v veljavi, toda skrajšale naj bi se delovne ure tako, da bi odgovarjale plači, ki jo določa nova mezna lestvica.

Pet milijonov Kitajcev umrlo za lakoto

Katastrofa, izvirajoča iz suše, uničila skoro vso provinco

Nanking, Kitajska, 11. jul. — Strašna lakota v provinci Szečvan na kitajskem severu je zadnje mesece pomorila okrog pet milijonov ljudi. Tako poročajo kitajski religijni oblastniki. Nadaljnji milijoni siromakov so zapisani smrti. Lakota je posledica silne suše, kakršne še ne pomnijo v zgodovini Kitajske. Nankingska vlada sodeluje s provinčnimi oblastmi v pomožni akciji.

FREY ZAHTEVA RAZPUST LEWISOVEGA ODBORA

Izjavil je, da komunisti podpirajo rebelne unije

GREEN ZELI PORAVNAVNO SPORA

Washington, D. C., 11. jul. — John P. Frey, predsednik departamenta kovinarskih unij ADF, je na večerjani seji eksekutive Ameriške delavske federacije zahteval razpust Odbora za industrijsko organizacijo, katerega tvori dvanajst narodnih in mednarodnih unij in mu načeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA. Freyjeva izjava, ki je vsebovala tudi obdolžitev, da Odbor za industrijsko organizacijo podpira komunisti, je bila nadaljnji napad na Lewisa, ker je s svojo kampanjo, katere cilj je organiziranje delavcev v industrijah masne produkcije v industrijski uniji, povzročil razkol v vrstah organiziranega ameriškega delavstva. Frey je formalno zahteval razpust Lewisevega odbora, v obratnem slučaju, če bi se ta upiral, naj pa ADF takoj suspendira rebelne unije.

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je omenil dve možnosti, ki naj bi odgovorili drastično akcijo proti Lewisevemu odboru vsaj začasno. On je sugeriral, naj pododsek ADF, kateremu načeluje G. M. Harrison, predsednik bratovščine železniških klerkov, še nadalje konfirira z uradniki rebelnih unij, da jih pridobi za revizijo stališča, katerega so zavzeli. Druga sugestija je bila, naj eksekutiva ponovno razpravi o tej zadevi na prihodnji seji v septembru.

Oblačilna unija International Ladies Garment Workers kakor tudi tiskarska unija, ki sta v Lewisevemu odboru, sta se izjavili, da se ne marata pogajati s člani eksekutive ADF, tri druge unije — United Textile Workers, Amalgamated Clothing Workers in Mine, Mill & Smelter Workers — ki so bile pozvane, naj se udeležijo pondeljkeve seje eksekutive ADF, pa so odklonile povabilo.

Frey je v svojem govoru orisal zgodovino Odbora za industrijsko organizacijo, ki ga je ustanovil Lewis in kateri sedaj vodi kampanjo med jeklarskimi in železarskimi delavci, da jih organizira v industrijski uniji, potem pa je izrekel obdolžitev, da komunisti podpirajo razkolno gibanje v Ameriški delavski federaciji. "Kmalu po konvenciji ADF v Atlantic Cityju je komunistična stranka revidirala svojo taktiko," je dejal Frey. "Svoje člane je instruirala, naj prenehajo z napadi na ADF, naj bodo aktivni v krajevnih unijah, da ta

(Zmalo na 3. strani.)

Francija preklicala pakt z Anglijo

Pariška vlada ugodila želji Italije

Pariz, 11. jul. — Francoska vlada je naznanila preklic pogodbe vzajemne vojaške pomoči, ki jo je sklenila z Anglijo ob izbruhu italijansko-abesinske vojne. Na podlagi te pogodbe bi morala Francija priskočiti na pomoč Angliji, če bi Italija napadla britsko bojno mornarico v Sredozemskem morju.

Uradniki so izjavili, da je vlada že informirala Veliko Britanijo in Italijo, da Francija smatra, da pogodba ni več potrebna sedaj, ko je Liga narodov ustavila bojkotno akcijo proti Italiji. V smislu ženevskega zaključka bo preklic ekonomskih in finančnih sankcij stopil v veljavo 15. julija.

Angleški krogi so razočarani, ker je Francija preklicala pogodbo. Zunanji minister Eden je izjavil, da bi morala pogodba biti veljavna za nedoločen čas. Ta je med drugim dovoljevala Angliji rabo francoskih pristanišč, če bi Italija napadla britsko bojno mornarico. Jugoslavija, Grčija in Turčija so tudi bile vključene v dogovor. Francoski uradni krogi so sedaj izjavili, da zavisi od teh držav, če se hočejo še nadalje držati z Anglijo sklenjenega dogovora.

Predno se je Francija izrekla za preklic pogodbe z Anglijo se je posvetovala z rimsko vlado. Slednja je obljubila Franciji, ako bo preklicala pogodbo, da ji bo priskočila na pomoč, če bi ji pretila nevarnost sovražnega napada s strani Nemčije. Pariška vlada je s to akcijo pokazala Italiji, da hoče obdržati prijateljstvo z njo.

Italija je sedaj namignila, da bo odpoklicala eno armadno divizijo iz Libije, iz svoje afriške kolonije, če bo Anglija pozvala del svojega bojnega brodnjaka iz Sredozemskega morja domov.

Pariz, 11. jul. — Uradni krogi so izjavili, da so dobili direktno zagotovilo iz Rima, da bo italijanska vlada ponovno sodelovala z drugimi državami pri reševanju evropskih problemov. To zagotovilo je bilo podano, ko je Francija naznanila preklic pakta vzajemne vojaške pomoči, ki ga je sklenila z Anglijo po izbruhu sovražnosti v Abesiniji.

Vest iz Rima se glasi, da bo Italija poslala svoje reprezentante na konferenco lokarnskih držav, ki bo reševala vprašanje remilitarizacije Porenja. Bojazn, ki je prevladovala v Franciji, da bo Italija bojkotirala to konferenco in sklenila zvezo z Nemčijo, se je podela.

Nikola Tesla napovedal brezžično silo

Toda Amerika noče njegove iznajdbe!

New York, 11. jul. — Nikola Tesla, svetovno znani jugoslovanski elektrotehnik in iznajditelj, ki je večer praznoval svoj osemdeseti rojstni dan, je povedal poročevalcem, da je izpopolnil svojo iznajdbo brezžičnega oddajanja električne sile. Tesla je pa rekel, da v Ameriki ne more dobiti kapitala za financiranje te svoje največje iznajdbe, zato bo primoran dati jo katerikoli državi v Evropi. Za oddajanje brezžične transmisije električne sile je treba zgraditi kolosalen jekleni stolp, s katerega bo moč oddajati 100 milijonov voltov sile na daljavo 6000 milj.

Tesla upa, da doživi starost 150 let. Predno je bila prohibicija odpravljena, je računal na 135 let življenja, toda zdaj, ko ima spet dovolj opojne pijače na razpolago, bo lahko živel petnajst let dalj.

KOLEKTIVNA ZAŠČITA MIRU JE SKRAHIRALA

Pod kapitalizmom je kolektivna zaščita miru le pobožna želja

LIGA NARODOV JE MRTVA

Pariz. — (FP) — Prvi poskus v zgodovini narodov za kolektivno zaščito miru pod okriljem Lige narodov je žalostno skrahiral. Skrahiral je, ker je za uveljavljanje take zaščite potrebna močna mednarodna disciplina. Ta disciplina pomeni, da morajo biti vse obvezne države vedno pripravljene na izoliranje napadalca. V Evropi in sploh v vsem kapitalističnem svetu pa ni ne prvega ne drugega pogoja — ne discipline niti volje do aplikacije sankcij. Brez tega pa je vse navdušenje za sankcije le — golo besedičenje, pobožna želja ali iluzija.

Ko je Japonska udrla v Mandžurijo, se ni ganila nobena sila proti tej kršitvi mednarodnega pakta, kovenanta Lige narodov. Ko je Mussolini udrl v Abesinijo, so izvajanje sankcij odklonile Avstrija, Ogrska, Albanija, Švica in Bolgarija. Ko je Hitler pogazil versajsko in lokarnsko pogodbo, so Poljska, Avstrija, Ogrska in Italija odprto odklonile vsako akcijo proti nacističnemu režimu. S Francijo ni hotel sodelovati niti takozvani nevtralni blok — Norveška, Švedska, Danska, Finska, Holandska, Švica in Španija. Niti ni hotel Italija.

Večina evropskih držav je torej faktično proti sankcijam. In pod kapitalizmom sploh drugače ne more biti, ker se interesi posameznih držav pač križajo. Predvsem se pa križajo interesi močnejših kapitalističnih držav, okrog katerih se grupirajo konstelacije manjših držav in držav. Radi te kontradikcije se je zrušil tudi prvi poskus za kolektivno zaščito miru.

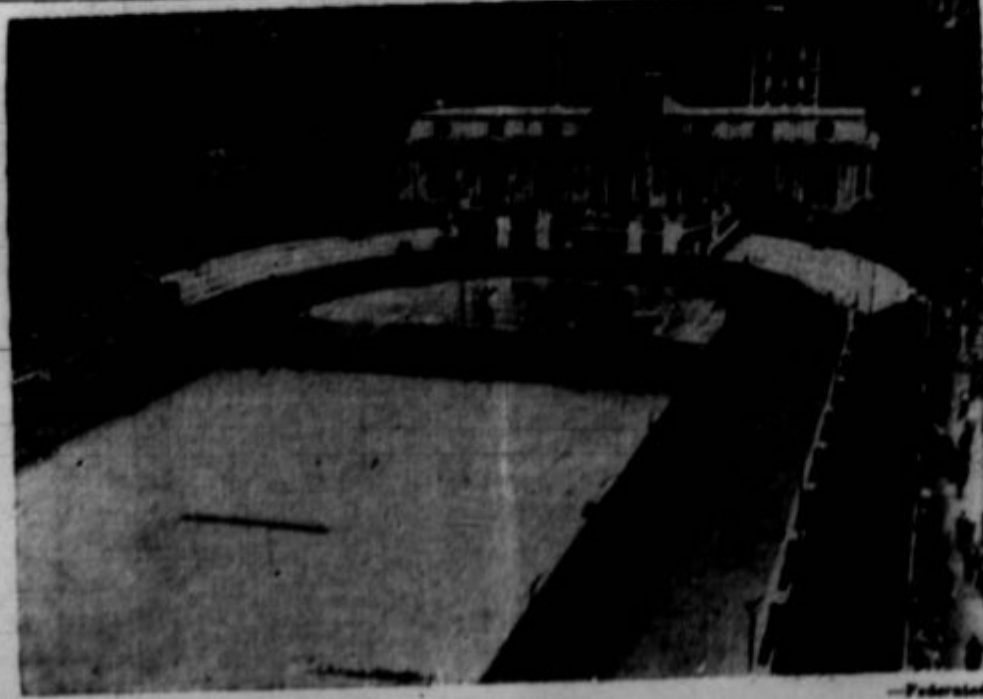
In s tem poskusom je skrahirala tudi Liga narodov, ki sicer še živi, toda izgubila je podlago za obstoj. Pokopal jo bo lahko Hitler, če se še kdaj vrne v Zenevo. Njegov režim je tudi največ pridobil s tem fiaskom. Odprti mu je pot za eventualno uresničenje svojih imperialističnih težej napram vzhodni in južni Evropi. S svojo arogantno diplomacijo je do zdaj uspel na vsej fronti.

Posledica skrahiranja kolektivne garancije miru je, da bo prišlo še do večjega oboroževanja, ker je vsaka država zopet pričela misliti, da je edina garancija pred napadom čim močnejši vojni aparat. Da se v tem motijo, je zgodovina že večkrat demonstrirala, predvsem pa zadnja svetovna vojna. Ampak kapitalistični interesi ne hodijo v šolo v zgodovino, razen kolikor jim to koristi pri zasledovanju svojih težej.

Evropski mir ali pravilnejše: svetovni mir je tam, kjer je bil — pred gorami topov in debelimi oblaki strupenega plina. Hitler, najnevarnejši človek v Evropi, se lahko igra posebno z Anglijo. On se dobro zaveda, da mu ohlapna zveza med Anglijo in Francijo ne prinaša nevarnosti. Niti v prvi ne v drugi dekadi ni razpoloženja za napad od zadaj v slučaju, da Hitler prične s svojimi eskapadami proti vzhodni in južni Evropi.

Anglija bi mu postala nevarna le, ako bi sklenila vojaški pakt s Francijo in sovjetsko Rusijo. Toda Anglija se bolj obrača za politiko nevtralnosti kakor pa za take zveze, ki pomenijo definitivno akcijo. Vsa tega je pripravljena popuščati na vseh straneh. Danes sklene s Hitlerjem petnajst let dalj.

(Dalje na 3. strani.)

Veliko kopalnice, ki ga religijni delavci gradijo v delavski četrti New Yorka.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravne drave (vsem Chicago) in Kanado \$5.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveo \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (drice, povesti, drame, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju le v sklopu, če je priložil poštnico.
Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2557-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljubo, na primer (June 30, 1936), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala naročnica. Ponovite jo pravilno, da se vam list ne ustavi.

Polom Lige narodov

Liga narodov je zadnji teden v Zenevi jasno demonstrirala, da je brez moči in ne more izvajati svojih pravil.

Liga narodov se je ustanovila na iniciativo ameriškega predsednika Wilsona z namenom, da prepreči bodoče vojne. Od tistega časa je bila cela vrsta vojn in Liga ni nobene preprečila! Bile so vojne med članicami Lige in v nekaterih slučajih ni Liga niti protestirala (Japonska in Kitajska) proti vojni. V Južni Ameriki je bila vojna cela tri leta in Liga ni storila nič učinkovitega.

Liga narodov se je šele nekoliko zganila, ko je fašistična Italija napadla Abesinijo v Afriki. Moralne in ekonomske sankcije, ki jih je Liga uvedla proti fašistični Italiji, so bile reven poskus, ki je bil polom. Sankcije niso bile popolne niti od članic Lige (Poljska, Avstrija, Ogrska, Turčija in sovjetska Rusija so ignorirale sankcije), dočim so tri največje države, ki so zunaj Lige (Amerika, Nemčija in Japonska) enostavno prezrle te sankcije; Amerika je ustavila le pošiljanje bojnega materiala potem, ko ga fašistična Italija ni več potrebovala.

In te dni je Liga narodov sklenila, da sankcije proti fašistični Italiji odpravi še ta mesec. Vprašanje, kaj naj Liga stori z dovršenim dejstvom: okupacijo in aneksijo Abesinije, ali naj prizna to dejstvo in legalizira Mussolinijev rop v Afriki, je Liga "rešila" z — molkom. Kakor paglavec, ki dobi klofuto pa molči, ker se boji nove klofute!

Ako Liga narodov pravočasno ne spregovori in vsaj moralno ne kaznuje fašistične Italije, če je fizično ne more oziroma noče, tedaj bo njen bankrot popoln. Če Liga ne izjavi, da ne prizna aneksije Abesinije po fašistični Italiji ali katerekoli druge dežele ali kosa dežele, prisvojene z orožjem, tedaj je najbolje, da prihodnji zbor Lige narodov, ki se vrši prihodnjo jesen, Ligo razpusti in naznani vsemu svetu, da Lige narodov ni več!

Herbert Morrison, socialistični predsednik okrajnega sveta v Londonu, je rekel pred nekaj meseci na velikem delavskem shodu v Chicagu, da Ligo narodov ne more biti nič boljša kakor so narodi, ki Ligo sestavljajo. Če hočemo Ligo izboljšati, moramo izboljšati države odnosno vlade teh držav, ki pošiljajo svoje delegate v Zenevo.

Ligo narodov danes vodijo Anglija, Francija in sovjetska Rusija; vse druge države ali državnice se, hočeš nočeš, morajo ukloniti predlogom imenovane trojice. Ta trojica pa sama ni složna in navadno vleče v tri smeri: vsaka v svojo smer, kjer so koristi njene države. To je vzrok, da Ligo ne more storiti ničesar konkretnega in to je tudi vzrok, da Ligo danes noče kaznovati fašistične Italije.

Francoska socialistična vlada, ki je zdaj stara mesec dni, ni pokazala v Zenevi nobene hrabrosti. Francija in Rusija sta pristali na predlog Anglije — naj Ligo pozabi na Abesinijo in na sankcije proti Italiji. Rusija je tudi privolila v reformiranje Lige po načrtu Anglije, dočim se Francija še upira temu.

Rusija in Francija postopata v smislu svojih nacionalnih koristi, ki so jima prvi, splošnost Lige pa zadnja. Z nacionalnega stališča je to pravilno, z mednarodnega stališča je to pa stara — sebičnost.

Ze večkrat smo poudarili, da je nam Abesinija zadnja briga v tej krizi, čeprav nam ni vseeno, kaj se je z njo zgodilo. To, kar se je zgodilo z Abesinijo, to, kar se sistematično dogaja s Kitajsko, se lahko v bližnji bodočnosti zgodi s katerim drugim narodom, drugo državo, na primer z Jugoslavijo. In to je glavno! Princip!

Vsaka slabša država lahko postane žrtev fašističnega imperializma in polagoma vsa Evropa, če je po tem, kar dela Ligo narodov — vseeno, ako se pogajajo njena pravila ali ne. Ako se Ligo narodov ne zmeni več za svoja pravila, za svoje principe, tedaj je boljše, da izvrši samomor, kakor da bi se strasila in blufala svet.

Ligo bo še imela opraviti z Mussolinijem in tudi s Hitlerjem — in ali naj zato še eksistira, da bo prejela od prvega in drugega nadaljnje moralne klofute?

Dovolj je bilo škandalov, dovolj sramote! Ako se sedanja impotentna Ligo zakopije v grob čim prej mogoče — bo to najmanjši škandal in najmanjša sramota za vse iskrene demokratske ljudi na svetu.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Vesti in komentarji

Bridgeport, O. — Udeležil sem se enajstega rednega zbora JSZ, ki se je vršil od 3. do 5. julija v Chicagu. O poteku zbora vem, da bodo drugi poročali, zato se ne bom spuščal v to.

Povedati moram, da sem bil najbolj vesel Slovenskega delavskega centra, ki je res lepo poslojpe, kakor nalašč za organizacijo kot je JSZ. Ako bo vladala harmonija — prostor okrog poslojpe je velik — se bo zgradba lahko razširila.

V Chicagu smo imeli priliko videti tudi delavsko dramo "Kamniolom" pod vodstvom Franka Česna in Johna Berlisa. Drama je izborno izpadla in udeležba je bila velika ter zelo zadovoljna. Detroitčani so se dobro postavili.

Kar se mi je čudno zdelo na zboru je to, da me v moji okolici smatrajo za radikalca, na zboru pa sem se znašel med staro gardo. Ni čuda, da mi lasje sive, kar pač znači, da spadam med starine. Toda Nace, ki je starejši, je pa bil na zboru mlad. Razprave so bile precej vroče, kar znači, da so se nekateri pričeli zanimati bolj ko prej za socializem ali pa za struje. To bo pokazala bodočnost JSZ.

Razumeti je treba, da nobena konvencija in noben zbor še ni ustregel vsem, tako tudi ni enajsti zbor JSZ. Toda večina odločuje. Za take zborje je vse premalo časa, da se bi mogla vse vprašanja in mišljenja izkristalizirati, tako da nazadnje ostane veliko vprašanj nerešenih, namreč glavnih vprašanj, katera mora reševati eksekutiva namesto delegacije, katera je bila za to na zbor poslana. Zbornica je odglašovala, da JSZ ostane še naprej kot del soc. stranke, dokler bo stranka funkcionirala na demokratskih principih socializma. Drugače je ostalo vse bolj pri starem, razen kar bo zaključila in izvršila članska konferenca in eksekutiva, ki se v kratkem skliče v Chicagu v ta namen.

Nastanjen sem bil pri Fredu Vidru, ki tajniku SNPJ, moj partner pa je bil Anton Šular iz Kansasa. On je bil vsako jutro za budilko, oba skupaj pa sva Vidrove vsako jutro prikrajšala na spanju za kako uro. Šular je namreč mnenja, da kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja. Vider nas je "potegnil" z avtom na postajo, zakar se mu zahvaljujem. V Chicagu smo si ogledali poslojpe SNPJ, ki je baš sedaj v zadnjem stadiju predelave. Jako lično in dobro delo. Obiskal sem tudi Rakovo družino. Pravim družino, kajti pred dvema mesecema so dobili hčerko, o čemer mi prej ni bilo znano. Pač zopet ena nova članica za SNPJ.

Na zboru sem se sestel z mnogimi prijatelji in znanci iz raznih krajev. Z Gorškovi in iz Springfielda, tako tudi s Krmečevimi, dalje s Kristino Nadvčič, Krnc in z drugimi iz Oglesbyja in z mnogimi iz Kansasa. Na vlak smo šli ob 9.30 zvečer (naš čas). Ko se je naslednje jutro začelo daniti, sem videl koruzna polja, ki jih je razdejala toča. Tu pa tam je bil mali presledek, potem pa spet razdejanje, uničenje. Vse je kazalo, da je razsajala 4. julija grozna nevihta s točo. Takoj sem pomislil na dom, če je

tudi tam padala toča. In res, ko sem prišel domov, sem videl ves vrt razoran, vse polno blata. Hiše v nižini in spodnjih prostorih so bile polne blata in vode. Zena mi je pravila, da kaj takega še ne pomni. Na 4. julija ponoči so bili vsi prestrašeni, kajti bili so se, da bo neurje odneslo vse skupaj.

Druga nesreča pa se je pripetila še podnevi na 4. julija. Sošed Američan na drugi strani ceste je streljal iz močnarja, kakor je to navada pri nekaterih ljudeh, ki nespametno praznujejo praznik neodvisnosti. Izstreljeval je možnar pred hišo, da se je vse treslo in mojo družino oplašilo. Moja žena ga je prosila, naj neha, tako ga je prosila tudi njegova žena, ki je dejala, da bo zbolela vsled streljanja, kajti njeni živci ne morejo tega prenašati. Toda on se ni zmenil za vse te prošnje. Nabil in izstrelil je še dvakrat pred mojo hišo. Rezultat pri drugem ali zadnjem strelu (okrog 2. popoldne) je bil, da je njegovo ženo zadela paraliza in je danes (7. julija), ko to pišem, v nezvesti. To delo je, bi lahko rekli, delo črnelegionarjev, ki nas inozemce mrzijo, četudi sami ne vedo zakaj.

Paraliza ali mrtvost je tudi zadela na 1. julija br. Louisa Hočvarja, dobrega člana društva št. 13 SNPJ. Prestal je že mnogo slabega. Dne 28. junija, ko se je vršil piknik federacije društev SNPJ za ta okraj, je daroval \$1 v njeno blaginjo. Dejal je, da je njemu federacija SNPJ tudi že pomagala. Osebnost ga še nisem obiskal, bolniški obiskovalec pa mi je danes povedal, da je ena stran paralizirana. Ker stanuje par milj od nas in ker sem bil v Chicagu na zboru, do danes tega nisem vedel. Pač žalostno, da se je ta bolezen tukaj tako razpasla. Je še par drugih takih slučajev tukaj.

Johnu Rebolju, predsedniku društva 13 SNPJ, se zdravi počasi vrača. Vsekakor vzame precej časa, da se zlomljena rebra zacelijo. Sreča, da je imel avto, v katerem so se vozili, varnostne šipe, sicer bi bila nesreča gotovo hujša. Je že tako, tudi če si še bolj previden pri vožnji, pa pride drugi motorist, ki te potisne v kolizijo in nesrečo.

V nedeljo 19. julija popoldne bo obdržal soc. klub št. 11 JSZ svojo redno sejo v društveni dvorani. Dolžnost slehernega člana je, da se te seje gotovo udeleži. Delegat 11. zbora JSZ bo podal svoje poročilo o poteku zborovanja. Druga važna stvar je, da se na tej seji tudi dogovorimo glede konference klubov in društev Prosvetne matice JSZ, katero moramo po sklepu zadnje konference čim prej sklicati. Vršila se bo v Power Pointu. Tretja važna stvar za to sejo je to, da bo treba začeti s kolekto za volilno kampanjo soc. stranke. Kvota našega kluba znaša vsoto \$150. Na roki imam precej pol za nabiranje podpisov, da bo prišla stranka na glasovnico. Glavni stan državne soc. stranke poroča, da bo morala stranka, ako hoče priti na glasovnico, dobiti 328.000 podpisov. To je pač ogromno delo in bo zelo več kot milijantno silo nas vseh, da se to doseže v dobi Rooseveltove prosperitete. Tudi če hoče stranka

Kapitalist na stavkovni straži. (Narisa! Redfield.)

spraviti kandidate na neodvisno listo, mora imeti 22.000 podpisov. Ker smo sedaj v ozadju, se moramo pokazati z dejanji, v praksi, da smo to, za kar se štejemo.

Joseph Snoy. 13.

Uspešna otvoritev SND

Detroit, Mich. — Zadnje čase je bilo v Prosveti precej dopisov iz tega mesta. Glavno vlogo v njih je igral Slovenski narodni dom. Da pa se ne bo ponavljala ena in ista stvar, naj takoj povem, da imam poročati nekaj novega, namreč o sijajnem uspehu otvoritve Slovenskega narodnega doma.

Otvoritev Slovenskega narodnega doma se je vršila v soboto 20. junija. To je bila otvoritev prostorov SND z banketom, katerega se je udeležilo precejšnje število rojakov, in čisti dobiček od te prireditve znaša nad \$500 (petsto). To je pač lep prebitek, posebno za poletni čas. Od rojakov, ki so se udeležili otvoritvenega banketa dne 20. junija, se sliši, da še na nobeni prireditvi niso bili deležni tako dobre postrežbe kakor so jo bili na tem banketu. To je kar se tiče jestvin. Me zelo veseli, tako priznanje, vse hvale pa so vredne članice ženskega odseka SND, ki so se toliko žrtvovala ter pripomogle do tako sijajnega uspeha.

Članice so bile zelo navdušene pri prodaji vstopnic. Kosale so se, da katera bo dosegla najvišje število. Mrs. A. Naprudnik je končno bila deležna zlatega ključa, s katerim je odprla SND in podarila domu vsoto \$5.00. Najlepša zahvala članicam in posameznikom za prostovoljne prispevke. Sledeče družine so darovale za banket: Adamičeva, Berliska, Bernikova, Benediktova, Babičeva, Benekova, Cernetova, Cetinjskijeva, Cedilnikova, Dolencova, Furbasova, Gorupova, A. in J. Grumova, Grobarjeva, Guberjeva, Gladova, Hostnikova, Hajsanova, Hočvarjeva, Junkova, Juvanova, Jurčeva, Jakličeva,

Jermanova, Klariceva (M. in J.), Karunova, Koširjeva, Krinčeva, Kosova, Mentonova, Mayerjeva, Maisslova, Naprudnikova, Obratovičeva, Preglova, Potočnikova, Plankarjeva, Plazarjeva, Padarjeva, Petričeva, Stinerjeva, Skodova, Smilova, Semčeva, Semrova, Slapčakova, Lončeva, Spoljarjeva, Spendalova, Travnikova, Uhanova, Urbasova, Vozlova, Verholčeva, Zrimčeva (J. in A.), Zabkarjeva in trgovec Taljanček. V slučaju, da sem ime katere družine izpustila, prosim, da mi oprostite.

Nadalje se zahvaljujem našim trgovcem za oglaševanje v spominsko knjigo in apeliram na naše rojake, da jih podpirajo, tako da jih ne bomo šli obiskati le takrat, kadar od njih potrebujemo prostovoljnih prispevkov. Iskrena zahvala vsem in za vse, kar ste darovali in prispevali ter se na kakršenkoli način žrtvovali.

Anna Klarich, predsednica ženskega odseka SND in članica društva 121 SNPJ.

Piknik soc. kluba in Zarje

Cleveland, O. — Ker poletni čas tako kmalu mine, se moramo požuriti, da izkoristimo vsako priliko, dokler je tukaj. Prirejamo zlete, piknike in razne zabave v prosti naravi, da se navijemo svežega zraka in sončne svetlobe, kar je koristno našemu zdravju.

Soc. klub št. 27 in njega pevske odseke "Zarja" priredita skupni piknik v nedeljo 2. avgusta na Močilnikarjevo farmi. Ta prostor je dobro znan vseh slovenski javnosti v Clevelandu in mislimo, da ni treba, da bi pisali podrobno o tem prostoru. Zakaj prirejamo piknike, tudi ni treba opisovati. Vaak dobro ve, da se rabijo denarna sredstva za nadaljnji obstoj. Socialistični klub in njih odseki niso nič drugega kot delavske politične organizacije, ki so nam prav tako potrebne, kakor so kapitalistom njihove stranke. Zato je dolžnost delavcev, da se pridružijo in podpirajo svojo stranko, katera bo enkrat odpravila ta krivični red in osvobodila delavstvo iz mezdne sužnosti.

Kaj in kako bo vse na pikniku, bomo poročali pozneje. Glavno za sedaj je, da vas opozorimo, da se pripravite za 2. avgusta na potovanje na Močilnikarjevo farmo, ki vam bo ob enem nudila dosti svežega zraka in sončne toplote, ki bo v korist tudi vašemu zdravju. Opozarjamo tudi vse soc. klube v Clevelandu in okolici, da se udeležijo tega piknika. Čim več nas bo, tem bolje.

Odbor.

Slamnat glasovanje naklonjeno Thomasu

New York. — Pri slavnem glasovanju na vlaku Golden Arrow Limited (New York-Chicago) o predsedniških kandidatih je Norman Thomas, kandidat socialistične stranke, prejel 15% vseh glasov.

Potovanje v inozemstvo

(Dvanajsti članek o državljanstvu in naturalizaciji.)

Car stare domovine in želja videti zopet rodnike in prijatelje v starem kraju vabi vsako leto veliko število priseljencev v tok turizma iz Združenih držav v zunanji svet. Malokdaj imed priseljencev ne sanja o dnevu, ko mogel zopet obiskati rojstno domovino. Ko dan pride, s kakimi papirji naj potuje?

Tudi v tem slučaju najdemo, da ameriško državljanstvo dela veliko razliko. Čim je k naturaliziran, je upravičen do ameriškega pasporta, in ko priseljenec, ki je postal ameriški državljan, potuje v inozemstvo, ima s seboj ameriški pasport. Ker je ameriški državljan, ne prihaja v poštev, vprašanje njegove zopetne pripaditve v Zdržene države.

Inozemec na drugi strani ne more nikoli biti popolnoma zagotovljen, da bo zopet prišel. On potuje s potnim listom rojstne domovine. Predno zapusti Zdržene države, naj navadno preskrbi takozvani povratni permit. To dovoljenje mu daje pravico, da sme povrniti kot izvenkvoten priseljenec, vendar pa je še vedno podvržen zahtevam prijenjskih zakonov, kakor na primer glede zdravstvenega stanja, v kolikor priseljenec zakon izključuje vse inozemce, ki imajo nekatere bolezni. Seveda po navadi tak inozemec ne bo imel nikake težave pri povratku, ako bil predolgo odsoten, ali bilo je precej slučajev, ko niso oblasti pripustile povračajoč priseljencev.

Pa je tudi precej drugih važnih razlik med državljanom in inozemcem, ki potuje v inozemstvo. Povratni permit velja le za nekaj dni, ako ni dotičnik vprašal za podaljšanje. Naturalizirani državljan pa more ostati rojstni domovini dve leti in vsaki drugi in zamski deželi pet let, ne da bi nastala kakšna tinitost. (Dalje bivanje utegne biti v proslavju z njegovo zapriseženo izjavo, podano naturalizaciji, da namerava bivati za stalno v Združenih državah.)

Dočim potovanje z ameriškim potnim listom zagotavlja povratek v Zdržene države, je dotičnik, ki ga ima, toliko na boljšem ali pa slabšem, kar se tiče njegovega položaja v rojstni domovini. V mnogih slučajih ameriški pasport utegne dati dotičniku nekako dostojanstvo in prestiž. V drugih slučajih ljudje v starem kraju utegnejo očitati, da je odrekel izvirnemu državljanstvu. To vprašanje, na katero vsak posameznik mora odgovorjati sam zase.

Med bivanjem v inozemstvu je ameriški državljan pod zaščito ameriške zastave; ena med poglavitnih nalog ameriških posolstevnih konzulatov je dajati mu vsako mogočo pomoč in zaščito. Inozemec, pa naj je živl že tolik let v Združenih državah, ne more zahtevati zaščite ameriških diplomatskih in konzularnih zastopnikov. V slučaju kake težave se mora zatekati k zastopnikom svoje lastne vlade.

Dejstvo je, da zakoni raznih evropskih držav ne pripoznavajo popolne pravice svojih narodnjakov do spremembe državljanstva. B so celo slučaji, ko so vpoklicani v vojsko naturalizirane ameriške državljane. V zadnjih letih je vlada Združenih držav sklenila posebne pogodbe z raznimi državami, po katerih se popolnoma priznava pravica naturaliziranih državljanov. Kjer takih pogodb ni — kakor na pr. v slučaju Poljske, Italije, Francije, Nemčije, Jugoslavije, Avstrije in Rusije — ameriški State Department svari naturalizirane državljane, ki nameravajo potovati v inozemstvo, in ako so vpoklicani v vojsko stare domovine nastopi z ostrim protestom. V mnogih slučajih, zlasti za časa miru, ti protesti imajo zahtljivi učinek. Ako gre za inozemca, se ne more protestirati.

Naturaliziran državljan, ki potuje v inozemstvo, ima v praksi isti položaj kot tu rojeni Amerikanec, in dokler ima pasport, ki je še veljavni, ni govora o kakih težakah ob povratku. Inozemec pa ne more biti nikdar siguran, v tem pogledu in mora vedno paziti na to, da ostane predolgo v inozemstvu, če noče zgrub pravice do povratka kot izvenkvotni priseljenec, pa da najde, da so se mu vrata v Ameriko zaprla. — FLIS.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 11. julija 1916.)

Domace vesti. — Konjski voz s pivom je smrtni povozil dečka Ivana Srakarja v Clevelandu. Voznik je bil aretiran. — Neka slovenska ženica, vdova, je prišla v clevelandsko farovž plačat za maše, toda župnik je ženo v gel iz župnišča, ker je hrvaški župnik vodil pogreb njenega moža in ker je bila zahvala neki slovenski list, ki župniku ni bil všeč.

Iz delavskega sveta. — Rudniške družbe v Minnesoti širijo najgrše laži o organizaciji stavkajočih rudarjev. — V Trentonu, N. J. je družba izprila delavce iz tovarne za vozove v letu, Ill., ki je trajala 10 tednov, je bila članica z zmago.

Svetovna vojna. — Nemci so poročali, da so gveziva zaveznikov na zapadni fronti ustavljena. Na macedonski fronti je odzvela toplaška bitka. V baltimorsko luko v Zdrženih državah je prvič priplula nemška trgovska podmornica Deutschland.

Sovjetska prodajalna na kolesih na moskovski ulici. Take prodajalne so popularne v Rusiji.

Pozneje bodo odprta vrata tudi drugim organizacijam, na primer delavskim podpornim društvom, Workers Alliance itd. Za enkrat je delegacija smatrala, da še ni te potrebe, ker prvi se stranka ne udeleži letošnjih volitev razen v izoliranih slučajih, drugič pa je potrebna večja konsolidacija in utrditev gibanja med organiziranim delavstvom.

Najbolj čudno vlogo so na konvenciji igrali komunisti, ki so aktivni v stranki kot zastopniki unij. Na vsak način skušali prodreti s svojo "novolijnjo" akrajnega oportunizma, da bi obleči demokrate in Roosevelta v belo haljo, republikane Hearsta in Ameriko ligo svojih de pa v črno, kar vse skupaj pomeni indirektno indorsiranje Roosevelta. Trikrat so poskušali prodreti s to "linijo," toda so bili vsakokrat poraženi in tretjem glasovanju najbolj dramatično. Pri tem glasovanju neki rudarski delegat sugestivno "naj stopijo vsi demokrati (komunisti) na to stran, in labor na drugo stran." Ta sarkastična na opazka je bila tako realistična, da se je večina komunistov vzdržala glasovanja in se ustavila pred lastno senco.

Kolektivna zaščita miru je skrahirala

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Jem mornarsko pogodbo na avspet, jutri skliče posvetovalno konferenco med svojimi, francoskim in belgijskim generalnim štabom, poputiranjem pa avspet naznaniti, da to vse skupaj niž pomeni.

Najbrže tudi ni več daleč dko bo svet izvedel, da je Hitler dobil veliko pomočilo v Londona za izgotovitev svojega giganega oboroževalnega programa, oziroma "za preprečenje gosdarskega kraha v Nemčiji," bi potegnili Evropo še v vojskaos. In za dober denar bi londonski bankirji pripravili priskočiti na pomoč tudi Hitlerju, ki imajo vsa leta z njim boiznisa.

Res, fantastična je evropska situacija, ki vodi direktno v vojsno. Evropa se lahko izogne vavemu klanju, uničevanju kupu revolucij, ki so neizogij posledica vojne, edino, ako pido revolucije v Nemčiji in pa fašizma. To ni nedosegljivo, toda ne brez močnega pritiskadelovnega ljudstva v Rusiji, Franciji, ki bi prisilili vlade izolirati Nemčije, in s strani angleškega ljudstva, ki la prepreči financiranje Hitlerja po angleških bankirjih.

Trije gardisti ranjeni v spopadu s stavkarji

Cincinnati, O., 11. jul.—Tčevajci Remington-Rand Company bili ranjeni, ko so se spopadstavkarji, ki so oblegali to no te družbe v Norwoodu, p mestu Cincinnatija. Upravi kompanije je izjavila, da je šlo do spopada, ker stavkarji niso natančno razumeli dasklenjenega premirja med in voditelji stavke, na čigar lagi naj bi se obnovil obratovarni. Pred nekaj dnevprišlo do izgredev pred to to no, v katerih je bilo več osebnjenih in aretiranih.

Sovjetska Rusija se kuha v vročini

Moskva, 11. jul.—Sovjetska unija, zlasti pa pokrajine na govhodu, je v obsevu silne čine. Temperatura v Moskbi bila zadnje dni 113 stopinj hrenheita, kar je rekord v njih petdesetih letih. Sui Ukrajini in Kavkaziji je uskoro vse poljske pridele drugih krajih, posebno v Khami, da so divjale nevihte s hami, da so reke prestopile je bregove in poplavile okolice.

Petsto delavcev zastavkalo v Sterlingu

Sterling, Ill., 11. jul.—petsto delavcev je zastavko proti Northwestern Banki. Proti Stavkarji zahtevajo nje mezde in izboljšanje d njih pogojev. Kompanija jejavila, da je pripravljena a ti plačo 4 cente na uro, k so stavkarji, ki zahtevajo centov več na uro, odklonili.

KNUT HAMSUN:

GLAD

Poslovenil FRAN ALBRECHT

"Ah ne," je rekla nato, "kaj posebnega tam gotovo ni." In nato mi je prišla na misel cela kopica srečnih domislekov, ki sem se jih takoj poslužil, par preprostih besed, preostankov moje izsušene lobanje: Kaj naj bi človek tudi pričakoval od takšne majhne menestarije? Razen tega me živali v kletki prav nič ne zanimajo. Te živali vedo, da stoji pred njimi človek in jih opazuje; sto radovednih pogledov čutijo na sebi in to vpliva nanje. Ne, jaz za svojo osebo sem za živali, ki ne vedo, da zija vanje človek, za tista plaha bitja, ki begajo po svoji duplini ali pa leže na tleh z mežikajočimi zelenimi očmi in ližejo svoje šape ter premišlujejo. Ali ne?

Da, v tem imam vsekakor prav. Le žival v svoji čudoviti strahovitosti, svoji posebni divjosti razodeva nekaj posebnega. Brezglasne, plazeče se stopinje v nočni temi, trha gozdna grozota, krik ptice, ki leti mimo, veter, vonj krvi, bučanje nad nami, skratka, carstvo roparske živali v roparski živali... poezija nezavednega...

A žal sem se, da bi jo to utrujalo in zavest moje velike revščine me je zgrabila znova in me pritiskala k tlom. Ko bi bil vsaj prilično spodobno obločen, bi jo lahko razvedril s to potjo v Tivoli! Nisem mogel umeti te osebe, ki je našla svoje posebno veselje v tem, da se je od napol gola berača dala spremljati po vsi Karla Ivana cesti. Kaj za božjo voljo si je neke mislila? In počemu sem hodil jaz in se mrgodil in se smehljaj za prazen nič? Sem imel kak pameten razlog za to, da sem se dal od te nežne židane ptičke voditi vso to dolgo pot? Ali me ni nemara to stalo naprov? Nisem čutil smrtnega mraza v srcu, če je zavel le najrahlejši dih? In ni mar rvala že blaznost po mojih možganih, samo ker mi je nekaj mesecev nedostajala hrana? In ona me je celo ovirala pri tem, da bi šel domov in si vlihl kanec mleka na jezik, žličko mleka, ki bi ga nemara obdržal v sebi. Počemu mi ni obrnila hrbta in me poglala k vragu...

Obupaval sem; brezupnost me je pritirala do skrajnosti in dejal sem:

"Prav za prav bi ne smeli hoditi z mano, gospodična; saj vas že samo s svojo obleko pritožim v pričo celega sveta. Res, to je istina, v resnici sem teh misli."

Osupnila je. Ozrla se je hlastno vame in molkala. Nazadnje je rekla:

"Bože mili!" Drugače ni rekla ničesar.

"Kaj mislite s tem?" sem vprašal.

"Uf, ne, osramotili ste me..." Zdaj nima več daleč. In s temi besedami je malce popačila svoj korak.

Zavila sva v Vseučiliško ulico in že sva zagledala svetiljke na St. Olafovem trgu. Zdaj je stopala spet počasneje.

"Nočem biti indikreten," sem rekel, "ampak ali mi nečete povedati svojega imena, preden se ločiva? Ali ne bi hoteli za trenutek odstraniti pajčolan, da vas lahko vidim? Tako bi vam bil hvaležen."

Pavza. Čakal sem.

"Saj ste me že enkrat videli," je rekla.

"Vlajali!" sem ponovil jaz.

"Kaj? Nečete me zasledovati pol dneva, čisto do doma. Ali ste bili tedaj pijani?" Spet sem čul, da se je nasmešnila.

"Da," sem rekel, "žalibog sem bil tedaj pijan."

"To je bilo grdo od vas!"

In ves porazen sem priznal, da je bilo to grdo od mene.

Prišla sva do vodometa in sva gledala kvitku k številnim razsvetljenim oknom v hiši šte. 2.

Pelina:

SAMA

(Nadaljevanje.)

Tu je osamljena Tessie. Poteptana je že toliko ponižanje, da je sama segala po odpadkih in mi je poljubila roko, ko sem ji izšla iz prstov plesnjiv košček mesa. Tudi tu sem bila deležna smeha. Kakor so gledali dol na Tessie, tako so gledali name, ki sem hotela videti v sirovi sočloveka. Nihče drugi se ni brigal zanjo, samo kadar ji je zdrknila iz rok posoda, so jo opsovali in ji odtegnili od plačice. Niti po imenu je ni nihče vprašal, kar tako so ji rekli Tessie in to je ostala. Le jaz, navivnica, sem se brigala za njeno življenje, za njeno preteklost, brigala sem se za ozadje vsakega, ki je hodil zbežan in s povešeno glavo — tiste, ki so strle samozavestno v zrak, so bile tako prodirne in so se mi rezale.

Čemu, le čemu takoile prostovoljno izločevanje iz družbe normalnih ljudi?

Slonela je v svoji samotnosti in je iskala odgovora uganki svoje nepojmljive duševnosti. Bila je pametna in na videz čisto normalna ženska, toda že od nekdaj obsojena na osamelost, zaradi nečesa, ki je bilo kakor

"Dalje zdaj ne smete z mano," je rekla. "Hvala lepa za noč!"

Skolnil sem glavo in se ji nisem upal reči ničesar. Nato sem snel klobuk z glave in stal pred njo razoglav. Ali mi ne bi hoteli dati roke?

"Zakaj me ne prosite, da bi šla košček poti nazaj z vami?" je vprašala tiho in pogledala dol h koncem svojih čevljev.

"Boga mi," sem ji odvrnil ves iz sebe, "boga mi, če bi to storili!"

"Da, ampak samo čisto malo."

Okrnila sva se.

Bil sem ves zmeden in nisem vedel, kako naj hodim ali stojim; to bitje je preokrenilo vso mojo miselnost. Razvnet sem bil in čudežno vesel; bilo mi je, kot da ginem od same sreče in blaženstva. Sama je rekla, da hoče z mano nazaj; tega si nisem izmislil jaz, sama si je zaželela. Pogledal sem vanjo in postajal sem čimdalje bolj pogumen; ona me je podžigala in me s sleherno besedo privlačila še bolj k sebi. Za trenutek sem pozabil svoje uboštvo, svojo neznanost, vse svoje bedno življenje; čutil sem, kako toplo mi je zaplala kri po žilah, — kakor v starih časih, preden sem se zrušil — in tako sem sklenil z majheno zvižajo potipati jo za žilo.

"Sicer pa takrat nisem zasledoval vas, marveč vašo sestro," sem rekel.

"Mojo sestro?" je vprašala začudeno v najvišji meri. Obstala je, pogledala me in resnično pričakovala odgovora. Vprašala je povsem resno.

"Da," sem odvrnil. "Hm! To se pravi, mlajšo obeh gospodičen, ki sta šli pred mano."

"Mlajšo? Da? Ha, ha, ha!" Hipoma se je zasmejala glasno in pristrčno kot dete. "Ne, kako ste vi prekanli! To ste samo rekli, da bi odstranila pajčolan. Ali ne? Da, saj sem vas izpregledala. Ampak v tem ste se pošteno zmotili... za kazen."

Smejala sva se in šli, govorila neprestano ves ta čas; nisem vedel, kaj govorim, bil sem tako vesel. Pravila je, da me je pred davnim časom že nekoč videla, v gledališču. Bajje sem bil s tremi tovariši in sem se vedel čisto brezumno. Žalibog sem tedaj bil pač najbrž tudi pijan!

Zakaj si misli to?

Ker sem se toliko smejal.

Tako? Ah, da, tedaj sem se še smejal!

In zdaj ne več?

O pač, zdaj pač tudi še.

Dospela sva do Karla Ivana ceste. "Naprej ne greva!" je rekla. In spet sva šla gori po Vseučiliški ulici. Ko sva znova dospela do vodometa, sem prišel hoditi počasneje; vedel sem, da ne smem z njo dalje.

"Tako, zdaj se morate vrniti," je rekla in obstala.

"Da, to pač moram."

Tik nato pa je menila, da bi jo pač smel spremiti do hišnih vrat. Mili bog, saj to vendar ni nič hudega. Kako?

"Ne," sem rekel.

Ko pa sva stala ob hišnih vratih, se je spet navallila name vaa moja beda. Kako naj bi si tudi ohranil svoj pogum, če sem bil tako stri? Stal sem torej tam pred mlado gospodično, zamazan, raztrgan, ves nakazen od gladi, neumit, samo napol obločen, — bilo je, da bi se vdrl v zemljo. Napravil sem se majhnega, se nehote prihljil in dejal:

"Ali vas smem spet kdaj videti?"

Nisem se drznil upati, da bi mi dovolila še kak sestanek; malone zaželel sem si ostrega ne, ki bi me okrepil in napravil ravnodušnega.

(Dalje prihodnjik.)

ost zajedeno v njeno drugače prikupno naravo: krivica jo je bodla in ni je nikdar hotela vze-ti na znanje kakor so to delali drugi ljudje. V njej je bil protest proti nepravemu in z leti se je razmahnil v zavest, ki je bila moka in krepost obenem.

Bila so trenutja, ko je želela, da bi ne bila na vsem svetu tako sama, ali v resnici se je že tako zelo privadila te samotne poti skozi življenjski vrvež, da je ljubila samotno, da ni več iskala prijateljev, da se je ogibala novih poznanstev, ki bi znala motiti njeno samotarsko nag-njenje. Postala je tankočutna, tankogleda in ni ji ušel noben gib civilizirane pohljenosti ljudi, s katerimi je prihajala v stik. Postala je vase zaprta in si ni mogla dolgo odpustiti, če se je v trenutju družabnega razpolo-ženja spozabila in povedala komu kaj o sebi, o tisti resnični bistveni osebi, ki je stala med njo in svetom in je bila celo njej sami vedno uganka.

Zares, kaj me brigajo te-nje sveta, čemu razsipavam sim-patije, ko pa še sama sebi ne vem odpomoci, si je dejala očel-tujoč in ji ni bilo nič do tega, da bi pričela delo, ki je ležalo nedovršeno pred njo.

— Za moje težnje se ne briga nihče, niti ne maram, da bi se kdo brigal. Ko je bil čas in bi si

bila lahko mehko postlala, sem dvignila glavo v ponosu in sem odločila: ne, pobegniti bedi, ko je človek mlad in se lahko bori, je strahopetno — ostanem!

Zalostala je po eni grobnih knjižic in je naletela na podčr-tano besedo: Zmaj.

V hipu se je zgnila okrog be-sede povest. Njene misli so jo začele razpredati s hladnim mi-rom.

Takrat sva bila brez dela, brez denarja, le jaz sem imela pri agentu petak, za katerega mi je obljubil delo.

Delo, kakršnokoli, samo da bo delo. Kako vzdržna sem bila takrat. Komaj sem okrevala od neare, ki se mi je pripetila v eni znojnici, že sem šla v dru-go, kakršnokoli. In kako trdno sem vztrajala pri svojih načrtih za bodočnost, za svoje cilje, ki so bili v neznanosti daljavi, toda jaz dalje nisem videla... do onega dne, ko se mi je vsakev v možgane zmaj. Ostuden, hlasta-joč zmaj vlemesta.

Nekje v downtownu sem namah začutila tistega zimake-ga dne diha zmagajega gobca na svojem od mraza trepetajočem telesu. Na mostu pred menoj se je zgrudil siromak — še mlad je bil — in je umrl kar tako. Stala sem kakor okamenela in sem gledala, kako so ga odvekli... pravzaprav se mi

PROSVETO

je zdelo, kakor da je segel preko mostu zmaj iz starih bajk in po-žrl svojo žrtev. Okrog mene je brila snežena vihra, v roki sem tiščala naslov neke ušive znoj-nice. Hitela sem tja, spotoma pa se je v mislih užigalo kakor na električnem napisu dejstvo, ki se je užgalo v lobanjo za zmi-rom: Glej, jutri poseže preko mostu z ostudnim gobcem in mu padeš v žrelo... zmaj žre, žre, žre... sv. Jurij pa je v nebe-sih —

Prečudna ironija je zajela mizerijo in vse skupaj tisto vi-hravo, ledeno popoldne. V znoj-nici so me uposlili. Dali so mi uniformo in so me poslali v pro-stor za preoblačenje. Ko sem odprla vrata, so me iz kotov so-vražno gledale podgane. Udari-la sem z nogo po tleh in so zbe-žale. Skozi razbito, zamazano šipo je uhal v prostor mraz. Strop je bil nizek, prepleten s sajasto pajčevino in tako sem pol čepe in pol stoje nataknila tisto rujavo, z rdečim obšitju cu-njo. Bila je ukrojena za obil-no žensko in v pralnici so jo menda prvo vtaknili v akrob-strašno mi je grizla hrbet in vrat. Ob pasu se mi je nabirala v grobe gube, rokavi so zijali vstran s širokimi odprtinami. Ko sem prišla med delovno dru-žino, je rekel boss:

"Izgledate, kakor da ste baš neke izfentali obleko. Kakšno mero navadno nosite?"

"Šestnajst ali osemnajst je navadno prava zame."

Šel je brskat po razkopani o-mari, pa ni našel nič.

Meni je bilo vseeno. V mojih mislih je tical zmaj in vsakoka-ke groteskne storijske so se pora-jale okrog njega. In zmaj je ra-sel in se širil v strahovito zver. Na njegovi ostudni koži so bile prilepene beznice, znojnice, nebotičniki, slumi, tovarne z dimniki, ki so, kakor zmajev gobec sam, goitali, goitali... goitali brezmočne, mušicami ali-čne figurice, ki so trumoma, ka-kor marčne mušice, brezčilno vršele sem in tja in cepale v žre-la. Majhna žrela, velika žrela, konec pa je bil povsed enak.

— O, kje si sv. Jurij? Kje ste vrli junaki z ostrimi meči?

Smeje se je domislila, da je imela enkrat velike ideje v srcu. In dasi tedaj zmaya ni poznala v vsej njegovi grozoti, je ven-darle dvignila meč proti njemu. Nič je ni bilo strah, saj ni bila sama. Takrat je imela soderuge, tovarišice, ki so vse verjele, da je treba zlo iztebiti. Zlo pa ima toliko gobcev... tako se je zgodilo, da je vsakala po ne-pravem in so se vsi zedinili v zaključku, da je bil gobec kog-risten. Pijunili so nanjo z za-nosom, kakor se spodobijo ljudem, ki ne morejo nič krivega zagrešiti. Ostala je sama s pljunkom na licu.

Zamislila se je daleč nazaj v življenje.

Presmešno, si je dejala, zmirom, kadarkoli sem kod is-kala pravice, sem bila opsova-na. Za dobrohotnost, za tiho prenašanje krivice, za mojo be-dasto odpustljivost, za vse sem bila ozmerjana, zasmehovana — od malega sem — zdaj pa, na-mesto da bi se osvetila s sme-hom nad drugimi, iščem povsod prilike, da dam duška svojemu gnevnu nad krivico. Vzela sem v roke pilo in dieto, da sem kle-sala in pilila svoj razum in in-telekt. Namesto da bi se v pro-stih urah veselila počitka, za-bave in življenja samega, sem s težavo dramila odrevenuele možganske celice in tako žgala polnočno olje.

Čemu? — Ha! zato, da sem uspešneje in gladkeje delala lekcije krivici. In sem vedela zmirom, vsako sekundo, da je skoro slednji, za katerega pra-vice sem bila vedno pripravlje-na dvigniti svoj glas, čisto člo-veško, sebično bitje, ki bi se ni-ti trenutek ne obotavljalo za lasten dobrobit me pobiti na tla s kolom krivice.

Da, tu stoji ime Ellaine. Nikdar ga ne pozabim. Suknjo s hrbta sem ji dala, ker je bila v zimi naga, jaz pa sem imela še eno doma... oh, tepica, ne mo-rem si kaj, da se ne bi smejala — v nekaj tednih je stopila na moje mesto. Jaz sem s trdo iz-kušnjo in suhim žepom iskala dela drugod.

(Dalje prihodnjik.)

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

DARILO

Napisał V. Kurowsky

I

Večeri se. Po pariških bul-vari se začena vrvenje. Vro-čično polje življenja. Kričim barvam prizvanjajo bučni gla-sovi. Tisočevne luči zažare, izlozbe blestijo, na visokih po-slopih prižigajo živobarvne re-klame. Mnogi ljudje hitijo po asfaltu.

Pred cvetličarno stoji mlado dekle, hrepenče zroč v prekra-sen šopek nageljnov. Po nena-ravno pobarvanem obrazu, po prekratki obleki, po zanikrni držji ko koj spoznaš...

Po hodniku gresta dve dekl-i ni mimo, zanikrni in leno.

"Poglej si jo, Jeanetto," de starejša in sune s komolcem tovarišico med rebra, "že pol ure stoji ta trapa pred izložbo in zija vanjo. Bog sam si ga vedi kakšen nov trik je to?"

"Kaj še," odgovori druga, "poročni šopek si izbira in sa-nja o venčku iz mirt."

Obe deklini se glasno in hri-pavo zasmejeta. Dekle pred iz-lozbo se ozre, stopi par korakov dalje, se nasloni ob cestno sve-tilko in si prižge cigareto.

Zdajci se ustavi tik nje avto-mobil. Iz voza stopi sila ele-ganten gospod, zaskrbljeno po-gleda na zapetno uro, potlej se ozre po dekletu in se ji približa hitrih korakov.

"Halo, mala," ji reče z moč-no angleškim prizvokom, "ne-kaj časa še imam; greš dotlej z menoj?"

"Prav," odgovori Jeanetta in boba odideta.

Čez dobro uro stane Anglež dekletu nekaj bankovcev v ro-ko in de:

"Prav vseč si mi bila, mala, na, vzemi!"

Toda Jeanetta skrije roke na hrbtu in energično odkima.

"Ne," de tiho, "ne maram denarja. Podarite mi cvetlice!"

"Nisi dobro pogledala," od-vrne mirno gospod, "dal sem ti dva angleška funta."

Jeanetta pogleda k tlom in še tišji je njen odgovor:

"Pač, videla sem, toda denar-ja nočem. Cvetlice, cvetlice bi rada."

Anglež jo gleda začudeno. Sekunde minevajo. Naposled de dekle s tresočim se glasom:

"Glejte, ko sem nočjo stala pred cvetličarno, sem se nečesa spomnila. Premislite, živ dan mi še nihče ni rož podaril. Jaj, kako je to grenko. Ali me raz-umete?"

"All right," de Anglež. "Po-điva!"

Nekaj minut kasneje izroči prodajalka v cvetličarni Jeanet-ti šopek rdečih nageljnov.

"Joj — kako lepo!" zašepče dekle in skrije obraz v dehteče cvetje. Nemo se prikloni v slo-vo in se vrne spet na ulico...

"Imenitno!" si misli Anglež, "to moram jutri takoj povedati svojim tovarišem v klubu. Te grobe trdijo, da so pariške dekl-ine ničvredne, da so jih celo oropale. Prava škoda, da se moram že nočjo vrniti na An-gleško."

II

Neki obupan oče sedi ob smrtni postelji svoje hčerke in trepetaje prisluša njenemu neenakomernemu in hropečemu dihu.

Mrzlo je v sobi. Mrko brli sveča v temačnem prostoru. Grozljive črne sence polze po golih stenah...

Očeta je groza. Sluti, da sto-ji smrt že na pragu; komaj že čaka, da bo iztrgala njegovemu srcu trinajstletno življenje. Mo-žak stiska pesti. Brez moči, brez nade v pomoč.

Zdajci odpre otrok oči, krče-vito odpira usta in stokačaje se iz-izvije iz nežnega grla ena sama beseda: "Cvetlice!"

Oče skoči pokonci, skloni se nad posteljo in prisluhne. Spet se razklenejo uboge, od vročice razpokane ustnice... spet za-stoka otrok eno samo besedo: "Cvetlice!"

Oče steče po stopnicah; v pri-tilično potrka na gospodaričina vrata.

"Madame Daltour," prosi mož, "posodite mi nekaj fran-kov. Vem, stanovanje sem vam že dolžan, toda jutri dobim prav gotovo denar za rokopise. Mnogo denarja. Prav gotovo ga dobim, prisežem vam. Pro-

sim vas lepo, Marjetica bi rada cvetlic. Prosim, prosim..."

"Ne zbijajte neslanih šal," odgovori posmehljivo zavaje-na gospodariča in mu pred no-som zaloputne vrata.

Mož steče k sosedu, prosi, ro-ti — zaman. Na cesto steče... prosjači... zaman.

Tedaj uzre v temni ulici de-kle, zamišljeno vase, držeče v rokah velik šopek rdečih na-geljnov. Jeanetta je. Mož se previdno ozre na vse strani, no-benega človeka ni blizu, skoči k dekletu in mu skuša s silo iz-trgati cvetlice.

"Na pomaganje!" vpije Jeanetta in tesno prižema šopek nageljnov na prsi. Z nogami se ga otepa, z nohti mu grebe v obraz.

Tedaj jo mož izpusti, nasloni se ob hišo in... začne.

Dekle je presenečena. Nič več je ni strah, samo sočutje, boleče sočutje ji trga srce. Pre-mišlja: veliki mož ni segel po njeni torbici, ne, njena torbica je že zmerom v levi roki. Po cvetlicah je segel — in zdaj jo-če. Zakaj neki? Ker jih ni do-bil? Ali mar tudi veliki, surovi možje hrepeno po cvetkah?

Dekle premisli še hip, potlej stopi k jokajočemu možu in mu stisne šopek v roko. Obrne se in steče z žarečimi očmi.

Jeanette je srečna. Jeanette je nočjo bogata. Ne samo da je dobila prekrasno darilo, še celo sama je lahko z njim dru-gega osrečila.

III

Vročica je na višku. Otrok hrope. Tedaj pride oče in mu položi velik šopek rdečih nagel-jnov na prsi. Z nepopisnim hre-penjem pobožajo trudne in vele roke dehteče cvetje.

"Joj — kako lepo!" dahne otrok in si pokrije žarečevroče lice s hladnimi rdečimi cvetovi. Kako tiho je v sobi! Ali se je mar čas ustavil? Zakaj neki

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto štete osem, dva, tri, štiri ali pet članov in ena družina k eni naročnici. Prosveta stane za vse enako, za člana ali družino \$6.00 za eno leto ali eno. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list prodaj S. N. P. J. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Črna lista Prosveta je:

Za Zdrav. država in Kanada \$6.00	Za Člano in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj namantiti upravništru lista, in obenem doplačati vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2) .....Čl. družina \$.....

3) .....Čl. družina \$.....

4) .....Čl. družina \$.....

5) .....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

OPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča del

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čas-knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr.

VDSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojmnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, enakele dele prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Črna se dolo na šolje tati na svetovni praznik